

A gödöllői királyi kastélyban jártunk

2013. április 23-ára a gödöllői királyi kastély megtekintését tűztük ki a túranaptárunkba. Én, mint túravezető előre bejelentettem a csoportot, programként a kastélymúzeum és a barokk színház megtekintését választottuk. Ezen a napsütéses szombati napon 20 túratárrsal találkozunk az Örs vezér téri HÉV végállomáson. Nagy örömünkre néhány iskolás, sőt egy óvodás kis unokát is elhoztak a nagymamák. Vidám beszélgetés mellett gyorsan röpiült az idő és hamarosan megérkeztünk Gödöllőre, ahol a pénztárnál találkoztunk még egy kedves túratárrsal. Gyorsan megváltottuk a jegyeket és a főlépcsőnél már üdvözölt is minket fiatal, lelkes idegenvezetőnk. Részletes ismertetést kaptunk a kastély építéséről, tulajdonosairól, a kiállított műkincsekről, érdekes történeteket hallottunk a híresebb vendégekről, a régi idők szokásairól.

Megtudtuk, hogy a XVIII. század egyik legtekintélyesebb magyar főura, Grassalkovich I. Antal gróf 1735 után kezdte meg a gödöllői kastély építtetését. Az első építési szakaszban Mayerhoffer András tervei alapján elkészült a belső udvart közrefogó első U-alak, a díszteremmel és a főúri lakosztályokkal. 1746 és 1749 között két új szárnyal bővült az épület mindkét oldalon: a déli szárnyban istálló és szénapadlás kapott helyet, az északi szárnyban pedig ekkor készült el a ma is működő római katolikus templom. Ebben az állapotában láthatta a kastélyt Mária Terézia királynő, aki 1751-ben látogatta meg Grassalkovich Antalt Gödöllőn.

Ezt követően Grassalkovich I. Antal élete végéig több szakaszban folytatta a kastély bővítését és átépítését. A kettős U-alakú épületben fia, Grassalkovich II. Antal alakított ki barokk kőszínházat. Unokája, Grassalkovich III. Antal nevéhez fűződik az északi oldal utolsó szárnya, az új narancsház megépítése és a franciakert tájképi kertté való alakítása. Az épület egyedi építészeti megoldásai mintaként szolgáltak a magyar barokk kastélyok számára.

Grassalkovich III. Antallal 1841-ben kihalt a család férfi ága. A leányágon tovább öröklődő birtokot a kastéllyal együtt 1850-ben báró Sina György (1783-1856) vásárolta meg, akinek fia, Sina Simon (1810-1876) adta el 1864-ben egy belga banknak. 1867-ben kezdődött az épület második fénykora. A magyar állam által megvásárolt, felújított és átalakított kastély koronázási ajándékként I. Ferenc József és Erzsébet királyné pihenő rezidenciája lett. A királyi család főként tavasszal és ősszel tartózkodott Gödöllőn. Erzsébet királyné halála után (1898) az uralkodó ritkábban látogatott ide: utoljára 1911-ben járt itt. I. Ferenc Józsefet a trónon követő IV. Károly első hosszabb gödöllői tartózkodásának a monarchia összeomlása vetett véget 1918. október 26-án. 1920-tól a Horthy Miklós kormányzó nyári rezidenciájaként működő kastély életében a királyihoz hasonló időszak következett, amelyet a II. világháború zárt le. Bár az épület maga nem szenvedett károsodást, az 1944-ben bevonuló német, majd orosz csapatok a berendezés nagy részét elszállították, illetve helyben elpusztították. 1950-től a gazdasági épületekben szovjet alakulatok állomásoztak, a műemlékké nyilvánított főépületben pedig szociális otthon kapott helyet. Ezek a méltatlan hasznosítási formák az elkövetkező évtizedekben a kastély lassú pusztulásához vezettek. Az állagmegóvási munkálatok 1985-ben indultak meg.

A rekonstrukciós munkák első ütemének lezárásaként 1996 augusztusában átadott főhomlokzati szárnyban nyílt meg a Királyi Kastélymúzeum állandó kiállítása: a díszterem és

a királyi lakosztályok. A források alapján hűségre törekvően berendezett enteriőrök a monarchia Magyarországaról, I. Ferenc József és Erzsébet királyné személyéről is mesélnek.

Mivel a gödöllői berendezésből igen kevés maradt fenn, ezért az enteriőrökben a hazai egyházi és közgyűjtemények kapcsolódó darabjai, illetve a királyi pár máshonnan származó személyes tárgyai is láthatóak.

1997 júniusában a királyi lakosztályok újabb szobái készültek el, majd egy évvel később, Erzsébet halálának 100. évfordulóján megnyílt az Erzsébet királyné emlékkiállítás. 2001. augusztus 10-én, Mária Terézia gödöllői látogatásának 250. évfordulóján pedig a Grassalkovichokat és a kastély barokk időszakát megidéző termekkel egészült ki és vált teljessé a Kastélymúzeum állandó kiállítása.

Múzeumlátogatás keretében tekinthető meg a 2003-ban felújított barokk színház és a 2004-ben átadott Királydombi pavilon. Az időszak kiállítótermekben pedig egész évben történeti és kortárs művészeti kiállítások várják a látogatókat.

A látogatás végén idegenvezetőnk még a barokk színház zsinórpadlását és a díszleteket alulról mozgó „kormánykereket” és gépészetet is megmutatta nekünk, végezetül felvitt minket a színház karzatára, ahonnan régen a gróf úr szolgálai nézhették az előadásokat. Nagy tapssal köszöntük meg munkáját és mivel már jócskán elmúlt dél, frissítő után néztünk. A kávézóból finom illatok szálltak hívogatóan, pompás sütemények kellették magukat. A fagyaltos pultban ibolya fagyi is volt, nem véletlenül. A pihenő után körbesétáltuk a parkot, amely tele volt ibolyával, Sissi kedvenc virágjával.

A pálmaházban szebbnél szebb virágpalántákat árultak, vettünk muskátlit, árvácskát, petúniát, mindenféle egynyári virágot, majd a sok élménytől eltelve hazafelé indultunk. A HÉV-en még megbeszéltük, hogy ki hová fogja ültetni a növényeket. Én az erkélyemre ültettem és valahányszor meglocsolom a muskátlikat, eszembe jut ez a szép nap.

Mógor Gabriella túravezető